

Таким чином, виникнення правовідносин щодо тимчасового зайняття земельних ділянок сільськогосподарського чи лісогосподарського призначення для проведення розвідувальних робіт породжує в учасників таких правовідносин суб'єктивні права та обов'язки. Невиконання обов'язків спеціалізованою організацією, яка проводила розвідувальні роботи, тягне за собою настання для неї негативних правових наслідків. Так, наприклад, згідно з п. «д» ст. 211 Земельного кодексу України порушення строків повернення тимчасово займаних земель або невиконання обов'язків щодо приведення їх у стан, придатний для використання за призначенням, виступає підставою для притягнення винних осіб до відповідальності.

*Зуєва О. А.,
к.ю.н., доцент,
доцент кафедри цивільного, господарського та екологічного права Університету
митної справи та фінансів*

БІЗНЕС – ІНКУБАТОРИ ЯК ФОРМА ПІДТРИМКИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА АГРОСФЕРИ

Конституцією України встановлено гарантії вільного розвитку підприємницької ініціативи для всіх суб'єктів права, за деякими виключеннями (ст. 42). [1] До того ж, кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується. Для цього державою створюються умови для повного здійснення громадянами права на працю та гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності (ст. 43). Одним зі способів реалізації зазначених конституційних прав є розвиток малого підприємництва в цілому та в агросфері зокрема. До речі, саме малі підприємства є основою аграрної галузі майже усіх країн Європейського Союзу, в яких політика та ринок зорієнтовані саме на них. На Україні ж такі господарства не є активними суб'єктами ринку сільськогоспо-

дарської продукції.[2] Причинами такої ситуації є ціла низка обставин: скорочення населення в сільських місцевостях, загальні умови життя в них, неможливість конкуренції з великими агрохолдингами тощо.

Для підвищення економічного значення малого підприємництва в агросфері, як зазначають дослідники цієї проблематики, є вкрай важливим розроблення та прийняття цілісної концепції розвитку сільських територій. Реалізація ж такої концепції має полягати в побудові та комплексному використанні організаційно-економічного та правового інструментарію підтримки малого агробізнесу. [3, с. 36]

В продовження думки про таку концепцію вбачається доречним додати включення до неї надання освітніх послуг особам, які здійснюють або мають намір здійснювати підприємницьку діяльність а аграрному секторі. Одним з чинників повільного розвитку малого підприємництва не тільки в сільському господарстві, а й взагалі, є недостатність правових та інших знань, які є необхідними для ведення своєї справи, крім тих, що безпосередньо стосуються обраного напрямку діяльності.

Найбільш зручним та найменш затратним для отримання необхідного комплексу знань вбачається створення бізнес – інкубаторів. В українському законодавстві бізнес – інкубатори віднесено до видів інноваційних підприємств (ст. 16 Закону України «Про інноваційну діяльність») [4]. Втім, дана форма інноваційного підприємства не набула у нас значного поширення через в першу чергу відсутність чіткого визначення саме терміну «бізнес - інкубатор» та правової регламентації їх створення та діяльності. Втім у світі саме бізнес-інкубатори виступають місцем становлення та підтримки малого підприємництва. Бізнес – інкубатор представляє собою організацію з надання комплексу послуг (бухгалтерських, юридичних, інформаційних тощо) суб`єктам підприємницької діяльності на сприятливих умовах. Ці послуги надаються підприємцям з метою їх адаптації на ринку. [5, с. 179] Бізнес – інкубатори є не тільки стартом для майбутніх підприємців, але й місцем в якому вони можуть постійно підвищувати рівень своїх знань, що сприяє їх переходу з категорії малого бізнесу в середній. Крім того, за допомогою бізнес – інкубатору підприємці можуть знайти потенційних бізнес-партнерів та інвесторів.

Не можна виділити функціонування бізнес – інкубаторів в окремій економічній сфері, але й цілком можливим уявляється їх створення для обслуговування підприємців конкретної спрямованості, наприклад в агросфері.

Цікавим та практично можливим й в нашій країні є польський досвід створення та функціонування бізнес – інкубаторів, який буде доречним саме щодо агробізнесу. Польща є безсумнівним європейським лідером у підтримці та створенні комфортних умов ведення малого та середнього бізнесу. Бізнес – інкубатори відіграють в цьому процесі не останню роль. Їх особливістю в Польщі є те, що вони створюються на базі провідних університетів, які в своїй структурі мають різні факультети: економічний, юридичний тощо. Створення бізнес – інкубаторів в університетах сприяє не тільки навчанню підприємців необхідних, але й дозволяє студентами апробувати отримані знань та розвивати свої ідеї в сфері підприємництва. До речі, більше ніж 5000 студентських проектів в сфері підприємництва отримали практичне впровадження.

На теперішній час мережа академічних бізнес-інкубаторів в Польщі об'єднує 31 університет. Звісно, користування послугами інкубатора є оплатним, однак, розмір оплати є символічним, приблизно 250 польських злотих, що звісно є дешевше порівняно з консультаціями та послугами фахівців юристів, бухгалтерів, маркетологів тощо.[6]

В Україні налічується біля 20 закладів вищої освіти, в яких навчаються майбутні спеціалісти для сільського господарства та супутніх спеціальностей, без яких не можливе здійснення діяльності в агросфері: юридичних, економічних тощо. Цілком можливим є запозичення польського досвіду створення та функціонування бізнес – інкубаторів в цих навчальних закладах. Для навчання майбутніх підприємців залучатимуться студенти старших курсів, яким участь в роботі інкубатору буде зараховуватись як виробнича практика. Тобто, бізнес – інкубатор одночасно може бути й місцем проведення практики для студентів, яка є обов'язковою складовою навчання. Таким чином, створення бізнес –інкубатору на базі навчального закладу буде взаємовигідним для всіх його учасників: і для закладу вищої освіти і для осіб, які мають намір здійснювати підприємницьку діяльність в агросфері. Останні отримають

необхідні знання щодо ведення бізнесу, зможуть мати доступ до новітніх розробок та інновацій в сільському господарстві, що безумовно з часом підвищить роль та місце малого підприємництва в аграрному секторі економіки країни.

Втім, для запровадження такої форм підтримки та розвитку малого бізнесу в агросфері необхідні відповідні зміни в законодавство в частині детальної регламентації порядку функціонування бізнес – інкубаторів, включення до кола осіб які можуть бути їх засновниками закладів вищої освіти тощо.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*, 1996, № 30, ст. 141.
2. Кузьо Н. Де місце для малих виробників у структурі агропродовольчого ринку України? URL: <https://www.growhow.in.ua/de-mistse-dlia-malykh-vyrobnykiv-u-strukturi-ahroprodovol-chohohynku-ukrainy/> (Дата звернення 13.11.2020)
3. Ратушна Т. М. Сучасний інструментарій державної підтримки малого бізнесу в аграрній сфері економіки регіону. *Paradigm of Knowledge*. № 2(34). 2019. С. 33 – 50
4. Про інноваційну діяльність: Закон України від 4 липня 2002 р. № 40 – IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 36. ст.266
5. Шевчук Л. Т. Світовий і вітчизняний досвід створення і функціонування бізнес-інкубаторів. *Регіональна економіка*. 2013. № 1. С. 178-184.
6. Шрайбман А. Поддержка малого и среднего бизнеса: польский опыт. URL: <http://www.belmarket.by/podderzhka-malogo-i-srednego-biznesa-polskiy-opyt> (Дата звернення 12.11.2020)